

ITINERÁR

Sprievodca na ceste našej púte

Obsah

TALIANSKO:	3
Assisi	4
PORCIUNKULA	5
ROMA:	7
Bazilika SANCTA MARIA MAGIORE:	9
Bazilika San GIOVANNI in Laterano:	10
SVÄTÉ SCHODY:	11
Bazilika sv. KRÍŽA:	12
BAZILIKA SV. KLIMENTA	12
COLOSEUM	13
CIRCUS MAXIMUS	14
Sv.PETER IN VINCOLI /v okovách/	14
AREA SACRA	15
PIAZZA VENEZIA	15
MAMERTINSKE VÄZENIE	16
PIAZZA NAVONA	16
Fontánu Murína	17
fontány 4 riek	17
Fontána Neptúna	18
PANTHEON	18
Fontana di TREVI:	19
PIAZZA di SPAGNA:	20
Piazza del POPOLO:	21
Bazilika SAN PAULO:	21
ANJELSKÝ HRAD:	23
VATIKÁN:	24
SVÄTOPETERSKÉ NÁMESTIE	25
CHRÁM SV.PETRA	26
Pápežskí strážcovia	29

ITINERÁR - Sprievodca na ceste našej púte

TALIANSKO:

324 054 km², 58 mil.obyv, 2178 obyv na km². Je klasickou krajinou cestovného ruchu. Pestrosťou krajinného reliéfu sa mu sotva vyrovná iná krajina. Bohatstvo kultúrnych pamiatok je svedkom slávnej minulosti. Ako polostrov v tvare čižmy siaha od Alp až po Stredozemné more, najväčšie ostrovy sú Sicília a Sardínia. Taliansko bolo kráľovstvom zjednoteným od roku 1870, od r.1946 republika. Hlavné mesto Rím má 3.1 mil. Obyvateľov, Taliansko má 20 krajov, 93 provincií a 8 053 obcí. 95 percent je katolíkov. Čižma je dlhá 8 500km, alpská reťaz skrýva v sebe 1220 km a sú v nej najvyššie vrchy Európy Mont Blanc 4810, Monte Roso 4630 /Matterhorn/, Grand Paradiso 4061m a na východe Dolomite s Marmoladou 3342m. Apeniny sú akoby chrbtovou kosťou až po Etnu.. Taliansko patrí medzi prvých pestovateľov ryže v Európe a popredných na svete. Druhým tradičným produktom je víno, každú sezónu má 150 mil. metrických centov hrozna, po Španielsku je druhé produkciou olivového oleja. Taliansko je známe exportom ovocia, pomarančov a citrónov, aj jabĺk.. Národné parky majú veľké rozlohy. Z priemyslu má Itália prím vo výrobe áut FIAT a výrobou leteckých motorov. Nemá suroviny a musí ich dovážať, preto využíva vodnú energiu, najväčšie elektrárne sú v Alpách.

Assisi

403-500m, 25000, mesto vybudované na umelých terasách predhoria **Monte Subasio**. Jedno z najvýznamnejších pútnických miest Itálie, za svoju slávu vd'ací sv. Františkovi, ktorý sa tu narodil r. 1188, r. 1209 založil františkánsky rád a tu aj 44 ročný zomrel a je pochovaný. Mesto dýcha atmosférou sústredenej mystiky a duchovného pokoja.. mesto má zachovalý stredoveký ráz a pre významné umelecké poklady je jedinečnou pamätihodnosťou. Na severozápadnom konci mesta tróni na mohutných základoch zd'aleka viditeľný **kláštor San Francesco**, ktorý začali stavať skoro po svätcovej smrti. Ku kláštoru patrí majestátny dvojposchodový **kostol Basilica di San Francesco nad hrobom sv. Františka**. Spodný tmavší má neskororománsku klenbu (1228-1253) horný dokončili 1253 ako najranejší gotický kostol Talianska. Na Piazza Sancta Chiara gotický **kostol Sancta Chiara /1257/** s otvoreným hrobom sv. Kláry. Nad mestom sa vypína **Rocca Maggiore** - zrenovovaná 1365 a miesto pobytu cisára Friedricha II. na juhovýchod od centra mesta /asi 2km/ stojí malý **kláštor san Damiano /305m/**, ktorý opravil sv. František, kde je kríž ktorý hovoril k Františkovi a kde bývala sv. Klára so sestrami. Na juh od mesta Assisi je rovinné Assisi, kde je **kostol Sancta Mária degli Angeli /218m/**, ktorý vznikol nad Porciunculou. V kostole je miesto smrti sv. Františka, kláštorná chodba so svätými miestami sv. Františka, holubmi a ružami bez trnia.

PORCIUNKULA

Kedysi tu bol les, blatistá cesta a malá takmer rozpadnutá kaplnka. Na mieste lesa sú dnes assiské predmestia, z cesty sa stala hradská a nad malou kaplnkou sa vypína mohutná bazilika, jedna z najväčších v Taliansku. V kostole sv. Damiána František počul hlas: "Chod a oprav môj dom, ktorý sa rozpadá." František pochopil tento príkaz doslova. Najprv obnovil kostol sv. Damiána a potom kaplnku zasvätenú sv.Petrovi. 24.februára 1208 sa končí oprava Porciunkuly a František nevedel ako ďalej. 12 prvých františkánov sa vybralo do Ríma prosiť pápeža Inocenta III., aby schválil spôsob ich života, lebo ich bolo čoraz viac a museli myslieť na zorganizovanie života. František poprosil biskupa o malý kostolík, kde by sa mohli modliť a o nevel'ký chudobný dom, kde by mohli bývať. Biskup sa potešil horlivosti, dovolil mu kázať, ale prístrešie a kostolík preň nemal. No opäť benediktínov mu daroval kostolík PM z Porciunkuly a aj pozemok pri ňom. A tak sa Porciunkula stala prvou svätyňou bratov a je hlavným chrámom všetkých františkánskych kostolov. František rozhodol, že sa všetci bratia budú 2x do roka tu schádzať na Turíce a na sviatok sv. Michala. Bolo ich rak veľa, že sa to nedalo uskutočňovať, preto sa stretali raz do roka a neskôr raz za tri roky - volalo sa to ROHOŽKOVÁ KAPITULA. Najslávnejšia sa konala v máji 1221 a zhromaždilo sa na nej niekoľko tisíc bratov. Základy prvého domu, ktorý dostali bratia od mesta Assisi sú v krypte terajšej baziliky. František mal Porciunkulu veľmi rád. Pretože chcel, aby celé ľudstvo mohlo mať účasť v tejto milosti, vyprosil od pápeža neslýchané privilégium - udelenie odpustkov. Niekoľko rokov

od Porciunkuly vo vnútri baziliky sa nachádza kaplnka TRANSITUS /Prechodu/, na tomto mieste na zemi František zomrel.

O stavbe Baziliky Sancta Mária degli Angeli sa rozhodlo v r. 1569, mala nahradiť stredoveké stavby, ktoré dovtedy chránili malú kaplnku Porciunkuly a celu, kde zomrel sv.František. Mohutná bazilika spĺňa túto úlohu a poníma veľké zástupy pútnikov, medzi ktorými bol 2x aj pápež Ján Pavol II. Fresky na priečelí kaplnky Porciunkuly nie sú pôvodné, vnútro dojíma svojou jednoduchosťou. Oltárny obraz predstavuje Zvestovanie a dejiny odpustkov z r. 1393, vpravo drevené dvere sú z o 14. st. Zvonku je latinský nápis o prvom nástupcovi Petrovi Catanimu, ktorý tu zomrel. V kaplnke Transitus sú obrazy spoločníkov Františka, na oltári slávna socha svätca od A. della Robbia z r.1490 a v relikviári je kúsok opaska sv. Františka. Keď vychádzame z baziliky chodbou, ktorá vedie zo sakristie, vpravo môžeme vidieť zvyšky pôvodného kláštora, ktorý bol kvôli stavbe kostola zbúraný.

V krížovej chodbe je sugestívna socha sv.Františka so živými hrdličkami. O pár krokov ďalej vidieť sochu sv.Františka s ovečkou z r.1916. Pripomína svätcovu láskou k stvoreniam. Na podstavci sochy sú 4 basreliéfy: sv.František a cvrček, sv.František a havran, sv.František a slávik, sv.František a lastovičky. Nápis hovorí: „Bud' pochválený, môj Pane tvorstvom“.

ROMA:

oblasť Lazio, 11-139m, 2 827 000obyv., obvod mesta je asi 9km, plocha 1500 km², má 2 letiská, strojárstvo, polygrafia, chémia, telekomunikácie, textil, potravinárstvo. Na Tibere je 25 mostov. Leží na vrškoch Capitulinus (50m), Quirinalis (52m), Viminalis (56m), Esquilinus (53m), Palatinus (51m), Aventinus (46m) a Caelius (50m), Pincio (50m), Vaticanus (60m) a Janiculum (84m) nepatrili k mestu. Rím z čias cisárov je obkolesený Aureliánskym múrom (19 km). Rím je už od staroveku nazývaný Večným mestom bol poldruhatísícročia kultúrnym stredobodom Európy. Bol prvým veľkomestom v dnešnom zmysle, metropolou Rímskej ríše a neskôr svetskej moci pápežov. Začiatkom 2.storočia v dobe rozkvetu rímskeho cisárstva malo mesto vyše milióna obyvateľov. Tu malo základy pápežstvo, tu bol do roku 1870 cirkevný štát, ktorý v roku 1929 nahradil suverénny štát Vatikán. Po spustošení Ríma v období sťahovania národov dosahoval v 14.storočí počet obyv. sotva 20 000 a začiatkom 16.st. iba 55 000. V roku 1832 počet vzrástol na 148 000, v r. 1870 dosahoval 221 000, v r. 1921 vzrástol na 660 000. Antické mesto vzniklo podľa povesti 21.IV.753 pr. Kr. Po zničení mesta Galmi okolo r. 387 sa Rím začal pretvárať na hlavné mesto Rímskej ríše, čo sa prejavilo v jeho stavbách. Vznikali významné chrámy a svetské budovy. R. 312 vznikol prvý vodovod a prvá dláždená cesta (Aque a Via Appia) stoka o veľkosti veľkého voza naloženého senom. Vyvinula sa stavba klenieb - veľká vymoženosť rímskeho staviteľstva. Ďalšie podstatné zmeny boli za cisára Augusta (27 pr.Kr.-14 po Kr), ktorý dal postaviť Martove pole a z tehlového mesta urobil mesto mramorové a cisár

Nero (54-68), ktorý zničil Rím. Stredoveký Rím sa vyvíjal v duchu kresťanstva, roku 313 Konštantín povolil slobodu vyznania, r. 408 Honorius zrušil pohanský kult. Počet kostolov rástol, pohanské svätyne sa búrali alebo prerábali na kresťanské. Rím dostal 45 farských kostolov a 5 patriarchálnych kostolov. Politicky Rím klesol, keď sa 330 za vlády Konštantína Veľkého cisárska rezidencia presťahovala do Byzancie a do Milána. Rím pustošili Góti pod vedením Alaricha i 455 Vandali s Geiserichom. Pápežská stolica sa stala najväčšou mocou v Ríme. Svetská moc a nadvláda nad Rímom sa vyvinula v 8.st., keď vznikol Cirkevný štát. Hlboký rozklad priniesol exil pápežov v Avignone (1309-1377), počas ktorého Cola di Rienzo sa pokúsil nastoliť republiku podľa starorímskeho vzoru. Obyvateľov bolo 20 000! Renesancia v taliansku oživila vedu i umenie a našla útočisko i na pápežskom dvore a priniesla mestu veľký rozmach (sochári, maliari, stavbári - Michelangelo, Bramante, Raffael, Leonardo da Vinci, Baltasar Peruzzi, Antonio da Sangalo, Bernini, Maderna, Fontana). Po obsadení a vyplienení Ríma vojskami Karola V. roku 1527 /Sacco di Roma/ sa mesto pomaly spamätávalo, ale rozvinul sa podivuhodným spôsobom barok a klasicizmus. V 18. a 19.st. klesol hospodársky význam Ríma a umelecká tvorba v ňom, do mesta však prúdili umelci a turisti a pútnici, nový rozmach začal po pričlenení Ríma k talianskemu kráľovstvu r. 1870. V 20. storočí sa realizovala zástavba Ríma od r. 1931 v chudobných štvrtiach, odkryli sa a zrealizovali antické stavby (Marcelovo divadlo, Trajánov rínok, Augustovo mauzóleum, Anjelský hrad, Konštantínov oblúk), postavili sa nové ulice a postavili sa nové stavby (Univerzitné mesto, EUR, Ministerstvo protivzdušnej obrany, stanica Termini, , Metropolitana,

športové štadióny). Generálny plán zástavby z r. 1965 sa pre chronický nedostatok peňazí uskutočnil iba v náznakoch. Mnohé budovy čakajú na nevyhnutnú renováciu.

Bazilika SANCTA MARIA MAGIORE:

v noci 5.8.352 sa zjavila P.M. pápežovi Liberiovi a patricijovi Jánovi a prikázala im, aby na jej počesť postavili kostol na tom pahorku, na ktorom ráno nájdu sneh. Na Esquilinu našli snehové pole v tvare pôdorysu baziliky. Historicky je potvrdená stavba baziliky za pápeža Sixta III./432-440/, potom čo koncil potvrdil v Efeze úctu P.M. ako Bohorodičky. Uctievaným obrazom je mariánska ikona považovaná za najvýznamnejší mariánsky obraz v Ríme. Ikonu údajne namaloval evanjelista Lukáš predstavuje titulárnu patrónku kostola a jej existencia je doložená v 8.st. Ikona bola pôvodne uzavretá v tabernákulu a vyberaná iba na procesie, od roku 1295 bol milostný obraz vystavený pod baldachýnom, od 18.8.1395 zaručil pápež Bonifác IX. odpustky všetkým, ktorí budú putovať do Sancta Maria Magiore. V roku 1870 dostala ikona čestný titul „Salus populi Romani“. Kostol postavený v 5.st., prestavaný v 16.st. Zvonica má 75 m a je najvyššia v Ríme, 5 vchodov, úplne vľavo je Svätá brána. Na strop bolo použité zlato z Ameriky/1493), 40 iónskych stĺpov, triumfálny oblúk zdobí mozaika z 5.st., v apside je mozaika J.Torritiho z r.1295, v pravej priečnej lodi je nádherná Sixtínska kaplnka s kupolou, oproti je Borghesská kaplnka 1611 s kupolou, kde je starý obraz „SALUS POPOLI ROMANI“, v strede pod oltárom je

„Svätá sčamba“ Všimnite si Cyrila a Metoda na víťaznom oblúku, tu sa konala prvýkrát liturgia v slovienskej reči. Tu privítal Pápež Ján VIII. Misiu z Veľkej Moravy, tu bola starosloviencina vyhlásená Hadriánom II. za bohoslužobný jazyk., tu na pôde baziliky boli po prvýkrát položené na oltár bohoslužobné knihy v starosloviencine a Metod tu bol vysvätený za kňaza.. Dĺžka 86m, šírka 32m, na strope je zlato z prvotín Ameriky darované španielskym kráľom Ferdinandom. V strednej lodi je na stenách 36 mozaík - napravo dejiny Mojžiša, naľavo dejiny Abraháma. Mozaiky sa spájajú s mozaikami víťazného oblúka a znázorňujú udalosti Nového Zákona. Pod hlavným oltárom sú pozostatky sv.Matúša, sv.Hieronyma. V apside sú mozaiky Nanebovzatia a Korunovania PM, zo života PM až po smrť, Peter a Pavol, sv. František a pápež Mikuláš IV. Na námestí pred bazilikou je 14,3 m vysoký korintský stĺp s bronzovou sochou PM

Bazilika San GIOVANNI in Laterano:

Lateránsky palác bol sídlom pápežov, pri paláci stojí egyptský obelisk z 15.st. pr Kr. z červenej žuly 32m - od základu meria 47m - popísaný egyptskými hieroglyfmi, najväčší, postavený r.1588, juhozápadne stojí baptistérium San Giovanni in Fonte, najstaršia krstiteľnica Ríma (432-440) Kostol dal postaviť Konštantín Veľký na múroch paláca Lateránov, . Borromini r.1700 urobil niky so sochami apoštolov od Berniniho. Zsvätená najsvätejšiemu Spasiteľovi, neskôr sv. Jánovi Krstiteľovi a Jánovi evanjelistovi. Hlavné priečelie

nesie 15 sôch patrónov a cirkevných učiteľov. Dĺžka baziliky je 130m, strop je z dreva a potiahnutý zlatom Na strope je zobrazený sv.Peter s kohútom a sv. Pavol s nádobou z hlíny. V strede stojí pápežský oltár, tabernákulum je z r. 1369, hlavy apoštola Petra a Pavla v cibóriu, v oltári je drevená časť oltára, na ktorom slúžil omšu sv. Peter, stôl z poslednej večere je v ľavej prednej lodi - za reliéfom Poslednej večere. Po stranách oltára sú sochy Eliáša, Mojžiša, Melchizedecha a Árona - všetko čo spája SZ s Poslednou večerou.. Vpredu v apside je zobrazený Kristus uprostred anjelov. Pod ním je kríž z drahokamov. Z kríža vytekajú vody evanjelia, ktoré napíjajú veriacich znázornených vo forme baránkov a jeleňov. Celý výjav predstavuje spásu zostupujúcu z neba a triumfujúcu skrze kríž. Po Kristovej pravici je PM a pri jej nohách kľací pápež Mikuláš IV. Nasleduje sv.František Assiský, apoštoli Peter a Pavol. Po ľavici Krista je Ján Krstiteľ, Anton Paduánsky a Ján Evanjelista. Všetky osoby ukazujú na kríž - dielo spásy. V spodnej časti preteká rieka Jordán symbolizujúca krst a spásu.. V pravom ramene krížovej lode je orgán z 2000 píšťal, je to jeden z najdôležitejších organom v Taliansku z r. 1599. V tejto časti je náhrobok pápeža Innocenta III.- ktorý prijal sv.Františka i Dominika a predsedal IV.Lateránskemu koncilu.

SVÄTÉ SCHODY:

dovezené križiakmi zo Svätej zeme, 28 mramorových schodov pokrytých kvôli ochrane drevom, po ktorých viedli Krista k Pilátovi

s korunou na hlave, v schodoch sú priezory k viditeľnosti kvapiek krvi, smie sa po nich vystupovať len kolenačky. Schody vedú ku kaplnke sv. Vavrinca - súkromnej kaplnke pápežov.

Bazilika sv. KRÍŽA:

založila ju sv. Helena, prestavaný v 1743. Sú tu uložené: časť kríža Ježiša Krista - 3 kusy, kríža lotra, časti trňovej koruny, klince, biča, fragment tabuľky z kríža s nápisom INRI, prst apoštola Tomáša, ktorým sa dotkol rán Krista, V apside je freska „Nájdenie sv.Kríža sv.Helenou“ a „jeho povýšenie cisárom Herákliom“, v zadnej kaplnke pod podlahou je pochovaná sv.Helena - matka Konštantína, atď.

BAZILIKA SV. KLIMENTA

Jedna z najstarších bazilík s katakombami, hrob sv. Klimenta v strede pod oltárom. Na miestach pod bazilikou bol za antických čias „Domus Ecclesiae“, čiže dom kde sa stretávali kresťania. Podlaha je bohato vypracovaná z kúskov mramoru. V strednej časti je „Schola Canthorum“, ktorá pochádza zo IV.st.. Dal ju vybudovať pápež Ján II., ktorý mal pôvodné meno Merkúrio. Odvtedy si pápeži menili meno. V oltári vpredu sú relikvie sv. Klementa, ktoré doniesol do Ríma sv. Cyril a Metod. Postava tohto pápeža a mučeníka je na stropnej maľbe „Oslávenie sv.Klimenta“ v strednej lodi. Vpravo 4 fresky sa vzťahujú na umučenie sv. Ignáca Antiochijského, vľavo 4 fresky zobrazujú umučenie sv.Klimenta. Apsida je vyzdobená bohatou mozaikou znázorňujúcou kríž ako Strom života uprostred

raja, ako vinič, z ktorého vyrastajúce ratolesti tvoria dejiny Cirkvi. Spod kríža vyvierajú 4 biblické rieky, ktoré pretekajú rajom, 12 bielych holúbkov predstavuje 12 apoštolov naplnených Duchom Svätým. Pri koreni kríža sú dva vtáky symbolizujúce nesmrteľnosť. Nad krížom - Stromom života vidieť ruku Boha Otca, ktorá uprostred hviezdnatého neba symbolizuje slávu Božiu. Po stranách kríža je Panna Mária a apoštol Ján. Medzi ratolestami révy sú osoby rôznych povolání tvoriacich Cirkev, V druhom rade je rodina tvorcu mozaiky a v čiernobielych rúchach učiteľa Cirkvi. . V kaplnke uprostred pravej lode sú v oltári v malej urne zo zeleného ónyxu ostatky sv. Cyrila. Uložil ich sem 17.XI.1963 pápež Pavol VI.. Po pravej strane kaplnky je freska od Salvatora Nobileho predstavujúca sv.Cyrila a Metoda ako v bazilike Maria Maggiore obhajujú pred Hadriánom II starosloviensku bohoslužobnú reč. Hrob sv. Cyrila je reálne v podzemí. Vstup pre Slovákov so zľavou. (Nie je v cene)

COLOSEUM

amfiteáter Flaviovcov, symbol veľkosti a moci Ríma, postavil ho Vespazián s otrokmi-Židmi z Jeruzalema, Titus dokončil r.80, otvorili ho 100 dňovými zápasmi (5000 zvierat,1000 gladiátorov), 188 x 156 x 48,5 miesto pre 60 - 70 000 ľudí, časť bola prekrytá plachtou, aréna má rozmery 85 x 55ms podzemnými priestormi. Zápasy gladiátorov zakázal Honórius r. 404 . Koloseum bolo postavené na mieste vysušeného jazera, základy majú hĺbku 10 m, stavalo sa 10 rokov. Pre jeho stavbu bolo použitých 100 000 m³

travertínových blokov a 300 ton železa. Pred Koloseom na západnej strane bola postavená 35 m vysoká socha cisára Neróna z bronzu - celá pozlátená. Vonkajšia časť výklenkov bola vyzdobená sochami, do vnútra viedlo 80 vstupov. Vo vnútri bolo 5 plošných stupňov podľa spoločenského postavenia. Posledný súboj gladiátorov sa tu odohral r.438 a hry so šelmami trvali až do roku 523. Pred Koloseom na juhozápadnej strane bolo 10m vysoká nádherná fontána „META SUDANS“, v ktorej si gladiátori umývali rany. V tesnej blízkosti bol vybudovaný víťazný oblúk cisára Konštantína. Oblúk bol postavený v rokoch 312-315 na pamiatku víťazstva cisára Konštantína nad Maxenciom.

CIRCUS MAXIMUS

veľká aréna na preteky záprahov, na jeho priestranstve o rozmeroch 600 m x 200 m sa zmestilo až 300 000 divákov. Cirkus bol vybudovaný uprostred dvoch pahorkov: Palatinum a Aventinum. Július Caesar dal zrenovovať plochu a najkrajšiu podobu mal cirkus za Augusta v roku 10 pr.Kr. V strede bol obelisk faraóna Ramessa II., druhý obelisk sa potom dostal pred Lateránsku baziliku. Plocha cirkusu slúžila do roku 549 na rozličné dostihové podujatia.

Sv.PETER IN VINCOLI /v okovách/

20 antických stĺpov, z r. 442, aby v nej boli uložené reťaze sv. Petra (ukazujú ich vždy 1.augusta), v pravej priečnej lodi sa nachádza mohutná socha Mojžiša /1513/ od Michelangela, ktorá bola

časťou hrobky Júliusa II., v ľavej bočnej lodi je hrob nem. kardinála Nicolausa Cusana.

AREA SACRA

Caesarovo fórum, Trajánovo fórum, Trajánov stĺp (27m, zlatá urna s cisárovým popolom v podstavci, na 200m dlhok reliéfe okolo stĺpa sú scény z bojov proti Dákom r.101-106, vrchol zdobila Trajánova socha, teraz socha sv.Petra), Trajánova tržnica, Augustovo fórum, Nervovo fórum, Maxenciova bazilika, kostol Františka Rímskej, oblúk Titov, oblúk Septima Severa, končí kapitolským námestím (campidolio) so sochou Marca Aurélie a Rímskou vlčicou. Sú to vynikajúce múzea - stavba Michelangela. Teraz je tu sídlo Rímskej vlády.

PIAZZA VENEZIA

dopravné centrum Ríma, Národný pamätník Viktora Emanuela II. z bieleho brescinského vápenca, stavba má symbolizovať znovuzjednotenie Talianska (1885-1911). Je to najväčší taliansky pamätník (135 x 130 x 70metrov) nad veľkým vonkajším schodiskom vidíme Altare della Patria, hrob neznámeho vojaka, nad ním 12 vysokú jazdeckú sochu kráľa Viktora Emanuela II. z pozláteného bronzu a mohutnú otvorenú stĺpovú sieň(Chrup Ríma). Vo východnej časti pamätníka sú umiestnené múzea.

MAMERTINSKE VÄZENIE

Pri príležitosti osláv Roku sv. Pavla navštevujú pútnici čoraz viac aj kryptu v Chráme Najsvätejšej Panny Márie na ulici Via del Corso v Ríme, ktorý označujú aj ako miesto, kde apoštol národov býval a neskôr bol aj dva roky väznený. Pre Vatikánsky rozhlas hovoril o mnohých dôkazoch prítomnosti sv. Pavla na tomto mieste kňaz tejto farnosti Franco Amatori. Najprv spomínal listy dvoch mníchov z rokov 1513 a 1517, ktorí o tomto mieste písali ako o dome sv. Lukáša a mieste, na ktoré prišiel aj sv. Peter a kde bol väznený sv. Pavol. Ďalším dôkazom je pamätná tabuľa, ktorá je spomenutá v Liste Kolosanom: „Pamätajte na moje okovy!“ (Kol 4, 18) Nachádza sa tu aj stĺp na ktorom sú slová známe z Druhého listu Timotejovi o tom, aby že Ježiš Kristus bol vzkriesený z mŕtvych podľa evanjelia, „pre ktoré znášam útrapy až po okovy ako nejaký zločinec. Ale Božie slovo nie je spútané!“ (2 Tim 2, 9)

PIAZZA NAVONA

najtypickejšie námestie pre Rím 17. st., 240x65m Circo Agonale. Plochu námestia ohraničuje priestor, na ktorom sa v antickom Ríme nachádzal štadión vybudovaný Domiciánom r.85. Do priestoru štadióna sa vmestilo 30 000 ľudí. Jeho dĺžka bola 275m x 106 m. Štadión mal formu písmena U Zachoval sa do roku 365. Sochy a časť mramorových blokov odviezli do Konštantinopolu. Vzniklo tu námestie s trhom zeleniny a ovocia od roku 1477. Od roku 1652 bolo každoročne premenené na umelé jazero, takže sa tu dalo člnkovať.

Dnes je to námestie plné života a v letných mesiacoch sa vyl'udňuje až nad ráno. Námestie je známe tromi fontánami:

Fontánu Murína

vypracoval Giacomo della Porta r.1474 a relizoval ju Bernini r.1653. Je na južnej časti námestia. Centrálnu postavu tvorí morský bôžik „TRITÓN“ zápasiaci s delfínom, ktorý sa pokúša uniknúť popod jeho nohy. Črty tritónovej tváre sú podobné s črtami muža z Afriky. Atmosféru okolo Murína dotvárajú bôžikovia chrliaci prúdy vody na všetky svetové strany. Autorom

fontány 4 riek

bol Bernini. Obelisk bol dovezený do Ríma za Domiciána. Cez 4 zobrazené božstvá najväčších svetových riek zjednotených pod obeliskom je vyjadrená myšlienka: Život zo Slnka cez obelisk sa cez vodné ramená šíri po kontinentoch celej zeme, ktorú obkolesujú vody oceánov a morí. Holubica na vrchole obelisku je symbolom, ku ktorému sa pozdvihuje zrak okoloidúcich. V zobáku drží zelenú ratolest' ako správu o živote, ktorý pokračuje za horizontom života zrodeného z vôd obklopujúcich zem. Všetkých povoláva k mieru a viere, že život nekončí v prachu zeme. GANGE - indický riečny boh je v podobe inda zahľadeného do oblohy. Prameň rieky vyviera z temena jeho hlavy. DUNAJ - európsky riečny boh drží v ruke drevený kyjak, ktorý slúži pltníkom plaviacim sa vo vodách Výraz tohoto boha pôsobí dojmom ušľachtilej a vzdelanej bytosti v harmonickom vypracovanom tele muža. AMAZONKA - postava

symbolizuje jednoduchosť. Jednou rukou sa dotýka erbu pápeža Inocenta X. Prvá diecéza bola založená u Inkov Dominikánmi v XVI.st. a rieka preteká Brazíliou a oplýva bohatstvom prírody. NÍL - africký riečny boh si odhaľuje temeno hlavy, lebo pramene tejto rieky boli ľuďstvu dlho neznáme. Prítomnosť plamy naznačuje palmy na brehu rieky. Tretia fontána je

Fontána Neptúna

Tento morský boh zápasí s veľkou chobotnicou. Jeho mocná svalovitá postava je v harmónii s morskou Sirénou. Tá svojim pôvabným úsmevom zjemňuje drsnosť Neptúnovej tváre. V strede námestia je antický kostol sv. Agnesky s krásnym interiérom.

PANTHEON

najlepšie zachovaná stavba z čias antiky z r.27 Pr.Kr, dal postaviť Marcus Agrippa, slúžil ako chrám všetkých bohov, pápež Bonifác IV. vysvätil ako kostol Sancta Mária ad Martyres a ľud Sancta Maria Rotonda. V predsieni je 16 antických stĺpov 12,5m vysokých, vnútri je 9m otvor (oko)výška 43,2 a rovná sa priemeru, je tu hrobka kráľa Vittoria Emanuela II (1878), vpravo hrobka Rafaela /1483-1520) a kráľa Umberta.

Roku 80 požiar znehodnotil stavbu, k obnove pristúpil r.118 cisár Hadrián. Jednotlivé výklenky boli v pohanských časoch vyložené sochami pohanských božstiev. Pápež Bonifác IV. ho zasvätil úcte P.Márie patrónke mučeníkov. Pod hlavným oltárom sú kosti mnohých rímskych mučeníkov.

Fontana di TREVI:

najkrajšia baroková fontána mesta, R.1732 pápež Kliment XII. použil biely travertín, celé dielo zdobí priečelie paláca. Fontána je na ploche o šírke 49 m a výške 26 m. Hlavnú osobu prevzal Salvi z gréckej mytológie. „Oceán“ je vysoký 5,8 m Podľa mýtu prameň prvej rieky vytryskol z bytia tohto božstva a vody prariek obkolesili zem. Oceán stojí v strede a celé dielo pôsobí dojmom morskej lastúry, ktorá tvorí koč boha Oceána. Dva morské kone - Pegasi sú doprevádzané bôžikmi mora- Tritónmi. Kone ťahajúce záprah symbolizujú stav vodnej hladiny oceánov a morí. Ich hladina sa neustále mení v závislosti od vôle boha Oceána. Rozbúrenú hladinu zosobňuje kôň po pravej strane božstva. Z pozdvihnutej pravice Oceána vychádza dynamická sila, ktorá hýbe vodnou masou. Ľavú ruku má zahalenú plášťom, čo je v súlade s druhým koňom, ktorý je pokojný a pôsobí dojmom skrytej sily boha Oceána. Tritón, doprevádzajúci morského koňa nôti pieseň na morskej mušli. Jej melódia buď utišuje alebo rozochvieva hladinu oceánu, morí a riek. Fontánu obkolesuje veľká vodná nádrž, ktorou je naznačená symbolika oceánov a morí obkolesujúcich zem. Fontána je tak umiestnená, aby slnko osvecovalo jej vody po celý deň. Zem obohatená svetlom a vodou sa stáva úrodnou. Túto myšlienku zvýrazňujú postavy vodných víl po oboch stranách boha Oceána a štyri sú v hornej časti priečelia. Po pravici božstva je „ABBONDANZA“. Tá zabezpečuje hojnú úrodu na zemi. Z ľavej strany je „Salus“, ktorej úlohou je starať sa o zdravie ľudí. Reliéf nad postavami víl vyobrazujú dva historické momenty, týkajúce sa

prameňa fontány a vyhotovenia rímskeho aquaduktu z jeho vôd. Prameň dodnes vyviera na severovýchode Ríma 21 km ďaleko v nadmorskej výške 23,37m. Denná kapacita tvorí 80 000 m³ vody. Vzhľadom na jeho čistotu a priehľadnosť dostal meno - voda panny. Ľavý reliéf zobrazuje vílu Trívium, ako ukazuje Agripovi prameň. Pravý reliéf zobrazuje Agripu, ako odsuhlasuje 9.júna 19 pr. Kr. projekt rímskeho vodovodu, ktorým bola zvedená voda z prameňa do Ríma. Štyri sochy vodných víl umiestnené na štyroch stĺpoch vo vrchole fontány držia v rukách rôzne plody zeme. Stĺpy znamenajú 4 svetové strany - celý svet je závislý od vody. Nad postavami víl je erb pápeža Klementa XI9, ktorý začal s budovaním fontány. Po jeho smrti pokračoval pápež Benedikt XIV, ktorý je v nápise spomenutý. Autor fontány Salvi svoje dielo nevidel dohotovené. Zomrel počas prác r.1751. Fontána sa zhotovila z peňazí prvej číselnej lotérie v Ríme - 4 500 000 Eur. Inaugurácia fontány bola 22.mája 1762, keď mal Rím 161 899 obyvateľ'ov. V dolnom boku na pravej strane je FONTÁNA snúbencov. Dva protismerné vodné pramienky vytryskujú z kamenného útesu. Kto sa z nej napije, neprestane myslieť na svojho milovaného, či milovanú.

PIAZZA di SPAGNA:

pomenovanie podľa paláca Španielov, kde je teraz španielske veľvyslanectvo, stĺp Immaculaty, ktorý dal postaviť Pius IX. na pamiatku vyhlásenia dogmy o nepoškvrnenom počatí PM 1854, fontána v tvare loďky - „FONTÁNA BARCACCIA“ dielo syna Gianlorenza Berniniho Pietra Berniniho na žiadosť pápeža Urbana

VIII. Fontána zobrazuje loďku vznášajúcu sa na vlnách. Dá sa to prirovnať k obrazu Cirkvi. Cirkev je materská loď, v ktorej sa plavia všetky národy sveta do prístavu spásy. postavil Stavitel' Sanctis postavil 138 schodov vedúcich na Pincio (park s početnými bustami a pomníkmi slávnych Talianov) a kostolu Sanctissima Trinita dei Monti

Piazza del POPOLO:

pri Porta del Popolo, severnej bráne Ríma z r.1655, egyptský obelisk 24 m, s podstavcom a krížom až 36m, dal postaviť pápež Sixtus V., kostoly s kupolami Sancta Mária in Monte Sancto a Sancta Mária dei Miracoli (západ), oba začal stavať Rinaldi a dokončil Fontana (1679). Pri bráne mesta je pekný kostol Sancta Mária del Popolo 1477, v augustiánskom kláštore susediacim s kostolom býval v r.1510 Luther.

Bazilika SAN PAULO:

postavil ju 324 Konštantín Veľký, je 131m dlhý, 65 m široký a 30 m vysoký, 80 žulových stĺpov, čiastočne pozlátený strop - do výstavby sv. Petra najstaršia a najväčšia bazilika v Ríme. Na stenách strednej lode je **36 fresiek zo života sv. Pavla**. Vpredu pred oltárom sú sochy apoštolov Pavla a Petra. Ich dve postavy sú znázornené i na spodku priečelnej mozaiky, ktorá predstavuje Krista ako Pastiera medzi dvoma anjelmi. Po bokoch má 24 apokalyptických starcov a nad nimi sú symboly 4 evanjelistov. Táto mozaika je zo starého chrámu z roku 441 od pápeža Leva I., ktorý ju dostal od dcéry cisára Teodosia-Gally Placidy. V r. 1823 bol zničená požiarom. V roku 1854

znovuposvätená a pred bazilikou vystavené nádvorie so sochou sv. Pavla. Nádvorie je uzavreté radom 150 stĺpov. V každom rohu je **palma- strom** púšte znamenajúci miesto kde je voda, prameň dôležitý pre život. Vo vnútornom okruhu baziliky sú medailóny s **portrétmi všetkých pápežov**, krásne mozaiky vo víťaznom oblúku(440-461), ako aj v apside, **gotické tabernákulum z r. 1285**, svietnik na paškál z r. 1180 - „**il candelabro pasquale**“- je rozdelený na 7 prstencových častí. V stredných 3 prstencoch je vytesaný Kristus v rôznych výjavoch umučenia až po Nanebovystúpenie. **Mozaika v apside** je vyhotovená z poverenia pápeža Honorio III. V jej strede je veľká postava žehnajúceho Krista gréckym spôsobom. Kristus drží v ruke knihu, kde je napísané: "Pod'te požehnaní môjho Otca, zaujmite kráľovstvo, ktoré je pre vás pripravené od stvorenia sveta!"(Mt 25,34) Pod postavou Krista je pri jeho pravej nohe pápež Honorius III/1220/ Po bokoch sú postavy- sprava sv.Pavol a ev. Lukáš, zľava je sv. Peter a Ondrej. V spodnej časti sú postavy 10-tichapoštolov s pergamenovými zvitkami, na ktorých je napísané: "Sláva Bohu na výsostiach..." Uprostred apoštolov sú dvaja anjeli ukazujúci na nástroj spásy - kríž a nástroje umučenia.. Pod apsidou je pápežská katedra s menami biskupov, ktorí s pápežom Piom XI. Boli prítomní pri znovuposvätení chrámu. Vpredu v kaplnke prvej vľavo je kaplnka najsvätejšej sviatosti, kde sa nachádza **kríž sv. Brigity**, ktorý bol pôvodne vedľa oltára a prenesený sem 3.mája 1725. Keď sa Brigita modlila, Kristus z kríža k nej prehovoril a vyjaviť jej, že pápež sa definitívne vráti z Avignonu do Ríma a modlitby k úcte jeho rán. V tejto kaplnke skladal sl'uby sv. Ignác so svojimi spolubratmi. **Svätá brána** z r. 1070, **krížová chodba**

patrí medzi najkrajšie v celom západnom svete (1204). Z tohoto kláštora pápež Ján XXIII. 25.januára 1959 za prítomnosti Svätého kolégia ohlásil II.Vatikánsky ekumenický koncil. Keď stojíme na nádvorí baziliky máme pred očami nádhernú mozaiku: apoštol Pavol je vedľa Ježiša spolu s Petrom, Kristus je vo svetle. Pod týmto výjavom je druhé vyobrazenie, kde Kristus je Baránkom sediacim na prameni života, ku ktorému prichádzajú ovečky občerstviť sa, nabrat' živej vody evanjelia. V pozadí sú dve palmy, charakterizujúce dvoch apoštolov, svedkov Baránka Božieho a dve mestá: Betlehem a Jeruzalem. V spodnej časti sú štyria proroci: Izaiáš, Jeremiáš, Ezechiel a Daniel.

V priečelí je **bronzová brána** z roku 1070 dovezená z Konštantinopolu.

ANJELSKÝ HRAD:

k Anjelskému hradu vedie Ponte Sant'Ángelo r.136 od Hadriána, bol jediným mostom k Vatikánu, r.1668 ho podľa Berniniho vyzdobili majstri desiatimi kolosálnymi sochami anjelov. Anjelský hrad začal stavať r.130 Hadrián ako mauzóleum pre seba a nástupcov a r.139 ho dokončil Antonín Pius, je to kruhová stavba na kvadratickej základni, v hrobkách boli pochovaní rímski cisári až po Caracalu + 212, od 6.st. ako pevnosť, od r.1379 v držbe pápežov, v stredoveku prebudovali stavbu na opevnené predmostie s hradbami a krytou chodbou k Vatikánu, na samom vrchu je socha Michala archanjela postavená na pamiatku zjavenia Pápežovi Gregorovi Veľkému/590/

VATIKÁN:

náhrada za cirkevný štát zrušený r.1870, vznikol 11.februára 1929, patrí k nemu námestie sv. Petra, Chrám sv. Petra a pápežské záhrady. Zaberá plochu 0,44 km² . Mimoteritoriálne územia sú patriarchálne baziliky a Castel Gandolfo. Armáda má 100 členov (1,78 cm, 4 dôstojníci, 23 poddôstojníkov, 70 halapartníkov, 2 bubeníci a 1 kaplán).

Rím, hlavné mesto Rímskej ríše, bolo posledným miestom pôsobenia svätých Petra a Pavla. Ich smrť sa spája s vládou cisára Nera (54 - 68). Už v tomto období žila v Ríme menšia kresťanská komunita. Jej nové učenie vzbudzovalo u Rimanov nedôveru, a to najmä preto, že kresťania odmietali uctievať viacerých bohov, ako bolo bežné v rímskom náboženstve. Hlavné mesto Rímskej ríše v tomto období bojovalo s preľudnenosťou a problémami s infraštruktúrou. Nero sa rozhodol tieto problémy vyriešiť podpálením mesta. Požiar v roku 64 uvoľnil miesto Nerónovým novým urbanistickým projektom. Cisár sa však potreboval zbaviť zodpovednosti za hmotné škody i straty na životoch a z požiaru obvinil kresťanov. Svätý Peter, ktorý v tom čase pôsobil v Ríme, sa ocitol medzi prenasledovanými a bol s najväčšou pravdepodobnosťou umučený spolu s nimi v takzvanom Nerónovom circuse vo Vatikáne. Podľa inej tradície zomrel na rímskom pahorku Gianicolo, na mieste, kde sa nachádza Kostol San Pietro in Montorio. V átriu priláhlého kláštora vybudoval architekt Bramante v roku 1502 kruhový chrám (tzv. Tempio).

Circus na mieste tzv. Agrippiných záhrad na pravom brehu

Tiberu začal stavať cisár Caligula, vo výstavbe pokračoval Claudius a neskôr bol dokončený za Neróna. Išlo o súkromné cisárske záhrady Agrippiny Staršej - matky cisára Caligulu - a circus mal slúžiť na súkromné preteky konských záprahov určené pre cisára a jeho dvor. Požiar v roku 64 zničil verejný Circus Maximus, a tak ho Nero dal k dispozícii na verejné „hry“, ktoré sa končili ukrižovaním a upálením kresťanov.

O presnej polohe cirkusu dnes odborníci vedú živú diskusiu. V jeho strede stál obelisk privezený z Egypta. V roku 1586 ho dal architekt Domenico Fontana na podnet pápeža Sixta V. presunúť do stredu Námestia sv. Petra, kde je dodnes. Na presune 33 metrov vysokého obelisku sa zúčastnilo 907 mužov, 75 koní a použilo sa 40 navijakov. V každom prípade circus ležal na juhu baziliky, pred vstupom do nekropol pod ňou.

SVÄTOPETERSKÉ NÁMESTIE

vytvoril Lorenzo Bernini v roku 1656 a realizovali ho 11 rokov, 340 m dlhé a 240 m široké, ovál námestia tvorí 284 dórskeho stĺpov a 88 pilierov, 140 kolosálnych sôch svätcov, obelisk z čias Caligulu (r. 41) - vysoký 25,88 m - bod vrcholu je vo výške 41m. 360 t, roku 37 bol privezený do Ríma z Heliopolisu na skrášlenie cisárovoho cirkusu. Na žiadosť pápeža Sixta V. bol r.1586-26.9. premiestnený z pôvodného miesta o 300 m (900 ľudí a 120 koni). Dole je na ňom nápis: „Kristus regnat, Kristus vincit, Kristus imperat“ a hore „Ave crux, spes unica“. 14 m vysoké vodomety z r.1613 od Madernu a Berniniho, južne

stojí veľká audienčná sieň Pavla VI. r.1971 - 6300 miest na sedenie, 12 000 miest na státie.

CHRÁM SV.PETRA

dal postaviť Konštantín Veľký na žiadosť pápeža Silvestra I. /314-336/. Bola to 5 lod'ová bazilika, kde bol korunovaný Karol Veľký za cisára Levom III., zbúrali ho 1506 za Júliusa II, začali stavať podľa Bramanteho baziliku v tvare rovnoramenného gréckeho kríža., potom viedol stavbu Rafael, Sangallo a Michelangelo r.1547, ktorý navrhol 132 m vysokú kupolu, Maderna realizoval stavbu v tvare latinského kríža a fasádu 112 m širokú 44 m vysokú ukončenú r.1614. Predsieň chrámu je 71 m dlhá, 13,5 m široká a 20 m vysoká. Vľavo je **Brána smrti**, vpravo je **Svätá brána**. V ľavej strane predsiene je **socha Karola Veľkého**, prvého západného cisára, ktorý bol korunovaný v bazilike roku 800 pápežom Levom III. na protil'ahlej strane je **socha cisára Konštantína Veľkého** od Berniniho, ktorý dal Cirkvi slobodu. V oboch horných rohoch priečelia sú umiestnené hodiny a zvony. Spomedzi 1206 zvonov Ríma je u sv. Petra 6. Najväčší má 8000 kg z roku 1785 s priemerom 2,3 m a výškou 2,6 m, najmenší je z roku 1825 a má 260 kg, priemer 0,73 m a výšku 0,8 m. Na vrchole priečelia sú sochy apoštolov a Jána Krstiteľa o výške 6m od umelca Štefana Madernu. Vstúpiac do chrámu sme upútaní majestátnosťou tejto stavby, ktorá sa na prvý pohľad nezdá taká obrovská, lebo proporcionálnosť jednotlivých úsekov je perfektne prepracovaná a harmonicky zladená. Je to najväčší kresťanský chrám na svete. **Vnútro chrámu má 186 mx140m a pojme až 60 000 osôb**, na

dlažbe sú údaje o dĺžkach katedrál sveta, najväčšia výška až po vrchol kupoly je 136,57m. Kupola je zvnútra zdobená mozaikami a vyjadruje nebeskú scénu: I. Vyobrazenie prvých 16 pápežov pochovaných v bazilike. II. Veľká postava triumfujúceho Krista v spoločensťve s Pannou Máriou, Jánom Krstiteľom, sv. Pavlom a dvanástimi apoštolmi. III. 16 anjelov držiacich nástroje Kristovho umučenia IV. Tváre 16 okrídlených Cherubínov. V. Anjeli dívajúci sa na hrobku apoštola Petra. VI. Vyobrazenie okrídlených Serafínov. - pri tomto vyobrazení sa cítime ako v nebi. Priemer kruhov s vyobrazením evanjelistov je 8m a pero evanjelistu Marka meria 1,5m. **Bronzová socha sediaceho Petra** je z 13.st., nad pápežským oltárom sa nachádza 29 m vysoký bronzový **baldachýn** od Berniniho (strecha z Panteónu). **Hrob sv.Petra** je priamo bol baldachýnom a dá sa aj zísť priamo k nemu do podzemia niektorými schodmi, kde sú aj hroby pápežov - samozrejme aj Jána Pavla II. Vpravo vpredu sú ostatky bl. Jána XXIII, kde sú neustále modliaci sa pútnici a vľavo vzadu v chráme je pochovaný svätý pápež Pius X. - pápež Eucharistie.

Pieta - Sedembolestná Panna Mária z Carrarskeho mramoru od Michelangela je hneď pri vstupe dochrámu vpravo vzadu.

Súsošie umučenia okolo Confesie - baldachýnu: sv. Helena, sv.Veronika, sv.Ondrej a stotník v nadživotnej veľkosti (5 m).

Svätá stolička -**Catedra s.Petri** od Berniniho s Augustínom, Ambrózom, Atanájom a Jánom Zlatoustým je najkrajší výtvor v chráme s oknom z alabastru. Je dielom Berniniho za pápeža Alexandra VII. Odporúčame navštíviť Vatikánske múzea napravo od chrámu sv.Petra (/okolo 15E) - rozprestierajú sa na ploche 42000 m²

v celkovej dĺžke 7km. Sú považované za najväčšiu zbierku z antického obdobia. Vatikánska knižnica má cez 60 000 rukopisov od IV.storočia. Z kaplniek je najdôležitejšia **Sixtínska kaplnka** vybudovaná v roku 1473 za pápeža Sixta IV. je 40 m dlhá a 14 m široká a 18 m vysoká. Tu bol vysvätený na biskupa aj kardinál Tomko a táto kaplnka je preslávená geniálnym umelcom Michelangelom, ktorý na pokyn pápeža Júlia II. vymaľoval v rokoch 1508-1512 fresky, ktoré dnes obdivuje celý svet. Na pravej strane chrámu je výstup na strechu a do (123,5 m nad dlažbou chrámu) do kupoly chrámu sv.Petra odkiaľ je nádherný výhľad na Rím a vatikánske záhrady. Vstup na strechu je spoplatnený (asi 6 E).

755 - pápež Štefan II. dostal od panovníka Franskej ríše Pipina Krátkeho územie v okolí Ríma

800 - Karol Veľký vyhlásil pápeža za prvého ríšskeho biskupa a pápežské územia získali zvláštny štatút

13.storočie - pápež Inocent III. zbavil cirkev podriadenosti voči Svätej rímskej ríši a obratnou politikou získal ďalšie územia a politickú moc

1305 -1378 - pápeži žili v Avignone od r.1378 - stálou rezidenciou pápeža sa stáva Vatikán

18. storočie - pápežský štát zaberá takmer celé stredné Taliansko

1798 - pod vplyvom Francúzskej revolúcie dochádza k zániku pápežského štátu, obnovený je v roku 1814

1860 -1870 - novovzniknuté Taliansko postupne obsadilo pápežský štát

1929 - Svätá stolica získava Vatikán ako mestský štát

Pápežskí strážcovia

Mnohí švajčiarski vojaci boli v službách Svätej stolice už od 14. storočia, neskôr sa o ich službách zmieňujú aj niektorí pápeži. Ale až Július II. prišiel s myšlienkou vytvoriť stály a vycvičený útvar švajčiarskych vojakov, ktorí by chránili hlavu cirkvi. Písal sa rok 1506, takže nedávno oslávila garda poltisícročie v službách pápeža. Gardu niekoľkokrát rozpustili, napríklad počas exilu pápeža alebo jeho väzenia. Počas plienenia v roku 1527 ich pri obrane Klementa VII. padlo takmer 150 a v Anjelskom hrade sa ich s pápežom zachránilo iba 42. Veľkosť Švajčiarskej gardy sa menila, ich definitívny počet zaviedol pápež Ján Pavol II. Určil, že garda má 110 členov, z toho 80 halapartníkov, dvoch bubeníkov, 23 poddôstojníkov. K tomu vojenského duchovného a štyroch dôstojníkov, z ktorých jeden je veliteľom gardy. Dodnes nosia vojaci Švajčiarskej gardy uniformy vo farbách Mediciovcov, čiže červenú, modrú a žltú. Ochrávajú pápeža pri verejných slávnostiach, strážia jeho sídlo - Apoštolský palác a vonkajšie brány Vatikánu. Služba v garde trvá dva roky s možnosťou predĺženia.

VATIKÁNSKA Švajčiarska garda má práve 504 rokov od svojho vzniku. V stredoveku sa švajčiarska pechota pokladala za najlepšiu na svete. V bojoch za nezávislosť od Habsburgovcov začali masovo používať halapartne, ale najmä dlhé až štyriapolmetrové piky. Bojovali v zovretých formáciách, kde štyri rady vojakov za sebou držali piky v rôznej úrovni od zeme a vytvárali tak nepreniknuteľný les. Navyše vďaka tvrdému výcviku a pevnej disciplíne dokázali aj v zomknutom útvaru rýchlo manévrovať a mohli zaútočiť aj na jazdu. Svoj elitný štatút definitívne potvrdili 26. augusta 1444 v bitke pri Sv. Jakube na rieke Birs. Proti 1 500 švajčiarskym mužom s pikami stálo 20-tisíc francúzskych žoldnierov. Švajčiari sa nezľakli, ba dokonca ako prví zaútočili. Boj trval niekoľko hodín a napokon

všetkých 1 500 Švajčiarov padlo. Na onen svet však so sebou stihli zobrať vyše štyri tisíce nepriateľov. Zvyšky francúzskej armády sa po tomto Pyrrhovom víťazstve radšej stiahli zo Švajčiarska.

Odvážnych vojakov, ktorí pohrdali smrťou, si v 15. storočí začínali najímať ako žoldnierov po celej Európe. Dobré skúsenosti s nimi mal aj taliansky kardinál Giuliano della Rovera. Keď sa stal pápežom Júliusom II., požiadal Švajčiarsku konfederáciu, aby mu poskytla 200-člennú vojenskú jednotku pre osobnú potrebu. Prvý oddiel pod vedením Kaspara von Silenena sa vydal na peší pochod k Rímu v septembri 1505. Do mesta dorazil 22. januára 1506 a tento deň sa dnes považuje za oficiálny dátum vzniku vatikánskej Švajčiarskej gardy. To, že bojujú do posledného muža, dokázali Švajčiari aj v službách pápeža. Keď 6. mája 1527 zaútočili na Vatikán vzbúrení vojaci, utekal pápež Klement VII. do Anjelského hradu. Spreádzalo ho 40 členov gardy. Ostatných 147 spolu s veliteľom ostalo brániť Vatikán. Všetci zahynuli na schodoch Baziliky sv. Petra. Pápežovi však svojou obeťou poskytli dost' času na to, aby sa dostal do bezpečia. Dnes má Švajčiarska garda okrem ochrany pápeža na starosti aj ceremoniálne služby. Tie sú na prvý pohľad viditeľnejšie. Ved' ktorý návštevník Vatikánu by prehliadol mužov v modro-oranžovo-červených renesančných uniformách s halapartňami v rukách a s mečmi po boku. Švajčiarska garda však má aj modernejšiu výzbroj, i keď jej členovia majú zakázané nosiť strelné zbrane otvorene na verejnosti. Majú ich však k dispozícii na strážnych stanovištiach pri bránach do Vatikánu. Sú to pištole a automatické pušky švajčiarskeho výrobcu SIG, ktoré dopĺňajú nemecké samopaly Heckler & Koch. Kontrolné stanovištia, ktoré stráži garda, sú aj vnútri Vatikánu. Dá sa povedať, že čím bližšie k pápežovi, tým je ich viac. Gardistom dnes pomáhajú zabezpečovať Svätú stolicu aj elektronické systémy. Členovia gardy tiež s pápežom

cestujú na zahraničné návštevy. V jednotlivých krajinách mu poskytujú ochranu najmä agenti miestnych bezpečnostných služieb, v pápežovej blízkosti sú však vždy aj dvaja gardisti v civile.

Po atentáte na Jána Pavla II. , ktorého 13. mája 1981 postrelil Mehmet Ali Agca, sa zmenil výcvik gardistov. Opäť sa začal klásť omnoho väčší dôraz na ochranné úlohy. Bezpečnostné opatrenia sa opäť sprísnilo po 11. septembri 2001. Návštevníci ceremónií, na ktorých je prítomný pápež, musia prejsť detektormi kovov a vstupy do Vatikánu pomáha chrániť aj polícia. Napriek všetkým opatreniam sa na Vianoce podarilo zaútočiť na pápeža 25-ročnej žene. Psychicky chorá Susanna Maiolo sa vrhla na pápeža holými rukami a stiahla ho na zem. Až potom ju ochranka spacifikovala. Je jasné, že po tomto incidente sa bezpečnostné postupy budú opäť meniť. Hovorca Vatikánu Federico Lombardi povedal, že je "nemožné zabrániť každej možnosti, aby sa niečo stalo, pretože pápež chce udržiavať priamy pastoračný vzťah s ľuďmi". Lombardi však dodal, že zodpovední útok starostlivo prešetria, aby sa "pokúsili poučiť".

Noví gardisti skladajú každoročne prísahu 6. mája. Je to pripomienka masakry Švajčiarskej gardy z roku 1527. Uchádzači o prijatie do pápežovej gardy musia splňať viacero podmienok. Musia to byť slobodní katolíci so švajčiarskym občianstvom vo veku 19 až 30 rokov a s výškou najmenej 174 centimetrov. Musia mať za sebou základnú vojenskú službu vo švajčiarskej armáde a zo svojej farnosti musia dodať potvrdenie o svojom dobrom správaní. Keď nováčikov prijmú, môžu sa upísať na 2 až 25 rokov. Ženatí môžu byť iba dôstojníci. Členmi gardy môžu byť iba muži, i keď súčasný veliteľ Daniel Anrig ako prvý v histórii pripustil, že niekedy v budúcnosti možno budú v garde aj ženy. Predchádzajúci velitelia túto myšlienku striktne odmietali. Súčasná uniforma gardistov je

síce v renesančnom štýle, ale pochádza z roku 1914. Váži štyri kilogramy a je pravdepodobne najťažšou uniformou, aká sa dnes používa. Zošívá sa zo 154 kusov látky a čistý čas potrebný na jej výrobu je 32 hodín. Gardisti ju však používajú len pri ceremoniálnych službách, v bežnej ochrannej službe nosia jednoduchšie modré uniformy. Pri výcviku sa kladie dôraz na strelbu (garda má každoročne aj streleckú súťaž), boj bez zbrane, sebaobranu a základy taktiky telesného strážcu.

CHRÁM CHRÁMOV.

Keď prejdete Piazza san Pietro, dostanete sa pred Baziliku sv. Petra. Milióny ľudí chcú vidieť Michelangelovu Pietu, fresky, obrovský baldachýn či sochu sv. Petra s ošúchanou nohou. Hovorí sa, že ak sa jej dotknete alebo ju bozkáte, do Ríma sa ešte vrátite. Staviteľia baziliky mali ambiciózný plán - postaviť najväčší kresťanský chrám na svete, vybudovať miesto vzbudzujúce rešpekt a odrážajúce moc a slávu cirkvi. Dovnútra sa dostanete cez akési koridory, ktorými sa ťahajú dlhé zástupy návštevníkov. Možno niekomu napadne, že vnútri bude tlačienica, no nie je to tak. Tá masa ľudí sa v obrovských vnútorných priestoroch ľahko rozptýli. Najskôr treba prejsť dôkladnou prehliadkou a detektorom kovov, pričom stráži neunikne skutočne nič. Ak máte krátke nohavice, tričko alebo šaty na ramienkach, do radu sa ani nemusíte stavať - nepustia vás.

Michelangelo a sekera. V prvej kaplnke vpravo je Michelangelova Pieta. Socha je chránená sklenenou vitrínou, pretože ju v roku 1972 šialenec poškodil sekerou a "odniesli" si to prsty a nos Márie. Socha zobrazuje sediacu Máriu, ako drží v náručí mŕtveho syna Ježiša. Michelangelo ju vytvoril už ako 25-ročný, pred vyše 500 rokmi. Je jedinou sochou, na ktorej sa Michelangelo podpísal, lebo ju pripisovali Rafaelovi. V strede pod kupolou stojí bronzom pozlátený svätostánok, bohato zdobený baldachýnom. Púta pozornosť už od vchodu, je totiž

obrovský a nádherný. Baldachýn postavil priamo nad hrobom sv. Petra a pod nadpozemskou Michelangelovou kupolou barokový architekt Bernini. Baldachýn meria necelých tridsať metrov a slúži ako oltár, omšu pod ním však môže slúžiť iba pápež. Všimnite si tiež balkón nad stredným vchodom - z neho pápež počas Veľkej noci či Vianoc požehnáva mestu a svetu.

Nebeská strecha. Priamo nad baldachýnom a hrobom sv. Petra sa vo výške 120 metrov týči Michelangelova kupola. Svetlo, ktoré tam vniká cez šesťnásť veľkých okien, osvetľuje nádherné maľby v pásoch nad nimi. Zobrazujú šesťnásť pápežov, ktorí sú pochovaní v bazilike, šesťnásť obrazov Panny Márie, Ježiša, sv. Jozefa a ďalších apoštolov. Nad nimi dozerajú na svet anjeli a cherubíni. Na zlatom podklade je nápis čiernymi písmenami, ktoré sú veľké dva metre, takže sa dajú poľahky prečítať aj zdola. Nápis v latinčine hovorí o tom, ako podľa Matúšovho evanjelia Ježiš označil Petra za skalu a odovzdal mu kľúče od nebeského kráľovstva. Všetko sa dá pozrieť aj zblízka, ak sa vyveziete výt'ahom alebo vyjdete po schodoch. Fascinujúci pohľad na Vatikánske záhrady aj okolitý Rím ponúka vyhládka z kupoly. Tam už nevedie výt'ah, ale vyše tristo schodov.

Sixtínska kaplnka. Z umeleckého, historického i náboženského hľadiska je to klenot Vatikánskych palácov. Má obdĺžnikovitý tvar (41x13 metrov) a dvanásť malieb po pravej strane symbolizuje Výjavy zo života Ježiša Krista. Po ľavej strane zasa scény z Mojžišovho života. Strop kaplnky, na ktorom bola najskôr obloha, vyzdobil Michelangelo Buonarotti začiatkom 16. storočia. Jednotlivé oblúky zobrazujú scény od stvorenia sveta, stvorenia Adama a Evy, prvý hriech, vyhnanie z raja až po potopu. Nechýbajú proroci Zachariáš, Jeremiáš či Ezechiel. Delfská alebo Perzská Sibyla. A, samozrejme, Kristovi predkovia. O pár rokov neskôr namaľoval

Michelangelo na čelnú stenu Posledný súd, jedno z najvýznamnejších diel v dejinách maliarstva. Gigantická postava Ježiša Krista má zdvihnutú pravicu, vedľa neho je Panna Mária. Po ľavej strane idú ľudia hore, do neba. Na pravej strane dolu, do pekla. Na maľbe drží svätý Bartolomej svoj mučenícky nôž a stiahnutú kožu, tvár je Michelangelova. Prekrásne maľby, ktoré si však musíte vryť iba do pamäti, pretože fotografovať je zakázané. Vezmite si mapku fresiek, aby ste sa lepšie orientovali. V kaplnke sa konajú pápežské obrady, ale najmä voľba nového pápeža, tzv. konkláve. Sixtínska kaplnka je súčasťou Vatikánskych múzeí, ako aj Raffaelova sieň. V nej uvidíte napríklad Sokrata či Platóna, každého v podobe vystihujúcej ich filozofiu. Podobne je tam Archimedes, Pytagoras či Euklides.

V podzemí mŕtvych. Po prehliadke Baziliky sv. Petra sa oplatí nechať sa nasmerovať do krýpt. Pod dlažbou chrámu sa totiž ukrývajú pápežské hrobky vrátane pozostatkov sv. Petra. V roku 64 ho ukrižovali spolu s ďalšími kresťanmi a hrob údajne objavil cisár Konštantín v štvrtom storočí. V polovici minulého storočia tam archeológovia odkryli červený múr, na ktorom bol nápis: "Tu leží Peter". Za ním bola uložená skrinka s kosťami, ktoré podľa analýz patrili mužovi pred dvetisíc rokov. V krypte pochovali aj pápeža Jána Pavla II. Pápeža Františka pochovali v Mariánskej bazilike, aj Berniniho. Rafael je pochovaný v Pantheone.